

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz

Warszawa, data: 20 lipca 2024 r.

znak sprawy: DSR-VIIa.054.11.2024.RJ

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: odpowiedzi na interpelację nr 3099 w sprawie przeciwdziałania niekontrolowanej suburbanizacji oraz wpływu zmian demograficznych na strukturę gospodarki w kontekście polityki regionalnej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację Pana Posła Daniela Milewskiego, odnosząc się do pytań w niej zawartych, uprzejmie przedstawiam poniższe informacje.

Ad pyt. 1: Jakie konkretne działania podejmuje rząd w celu przeciwdziałania niekontrolowanej suburbanizacji w obszarach miejskich i wiejskich?

Ad pyt. 4: Jakie inicjatywy są planowane w celu integracji planowania przestrzennego w miastach i na obszarach wiejskich, aby zapobiec niekontrolowanej suburbanizacji?

Kluczowym dokumentem warunkującym prowadzenie polityki rządu wobec obszarów miejskich jest Krajowa Polityka Miejska 2030 (KPM 2030). Wdrażanie i monitorowanie realizacji KPM 2030 i jej Planu Implementacji, czyli dokumentu określającego szczegółowe zadania, podmioty za nie odpowiedzialne oraz ich harmonogram, zapewnia Rada Wykonawcza ds. wdrażania KPM 2030. Rada Wykonawcza koordynuje działania i realizację polityk sektorowych odnoszących się do miast i ich obszarów funkcjonalnych. Jednym z głównych celów KPM 2030 jest Miasto kompaktowe – co oznacza dążenie do rozwoju obszarów miejskich w sposób zrównoważony i odpowiedzialny oraz do racjonalnego wykorzystania

przeźreni i dostępnych zasobów. Wyzwania miast związane z suburbanizacją oraz szerzej z brakiem ładu przestrzennego zostały wyróżnione w KPM 2030 jako kluczowe problemy, dla których wskazane zostały priorytetowe kierunki rozwiązań, są to:

1. Wyzwanie I: Dbałość o ład przestrzenny i estetyczny
2. Wyzwanie II: Niwelowanie procesów chaotycznej suburbanizacji
3. Wyzwanie III: Wzmocnienie współpracy samorządowej w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych

Jak zdiagnozowano w KPM 2030 dla rozwiązania problemów suburbanizacji potrzebne są zmiany w planowaniu przestrzennym, lepsza integracja planowania przestrzennego ze społeczno-gospodarczym oraz wzmacnianie form współpracy jednostek samorządu terytorialnego.

Część postulatów KPM 2030 została spełniona w przyjętej przez Sejm RP 7 lipca 2023 r. ustawie o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. poz. 1688). Ustawa ta, w której sprawie projekt wniesiony został przez Radę Ministrów, stanowi pierwszy etap reformy systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego. Większość przepisów nowelizacji weszła w życie 24 września 2023 r. Celem nowelizacji jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju kraju przy zachowaniu ładu przestrzennego i uwzględnieniu interesu publicznego. Istotne jest uproszczenie procesu inwestycyjnego i zwiększenie skuteczności planowania przestrzennego. Przyjęte przepisy mają zapobiegać postępującej, chaotycznej suburbanizacji i dewastacji przestrzeni, przywracać racjonalność procesów gospodarowania przestrzenią oraz ustanawiać silne podstawy dla sprawnej realizacji procesów inwestycyjno-budowlanych i zapewniać inwestorom stabilność warunków inwestowania. Uchwalone regulacje mają na celu poprawę funkcjonowania planowania przestrzennego, by w efekcie możliwa była racjonalizacja wydatków publicznych na rozwój i późniejszą eksploatację infrastruktury. W Ministerstwie Rozwoju i Technologii trwają prace nad drugą częścią nowelizacji, dotyczącą poziomu regionalnego i krajowego.

Nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadza wymóg:

- aby wszystkie gminy przygotowały i przyjęły strategię związaną z zagospodarowaniem terenu na terenie gminy (strategia z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej);
- aby wszystkie gminy przygotowywały i uchwały Plany Ogólne zagospodarowania przestrzennego, które mają stanowić prawo miejscowe. Będą one określać ogólne zasady zabudowy na obszarze gminy i opierać się na strategii gminy w zakresie zagospodarowania przestrzennego. Plan ogólny gminy wskaże tereny uzupełnienia zabudowy. Tereny zostaną wyznaczone na precyzyjnie ustalonych zasadach wyznaczania w zbliżeniu do już istniejącej zabudowy. Ma to na celu umożliwienie wypełnienia luk między istniejącymi zabudowaniami,

a jednocześnie ograniczenie rozlewania się zabudowy na inne tereny. Plan ogólny będzie w takim samym stopniu wiążący dla ustaleń planów miejscowych, jak i decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jednocześnie wyznaczając obszary, na których wydanie decyzji o warunkach zabudowy jest dopuszczalne. Dzięki temu rozwiązaniu gminy będą posiadały większy wpływ na to, gdzie może rozwijać się zabudowa i jaki charakter ma ta zabudowa utrzymywać. Jest to niezbędne rozwiązanie, aby można było przeciwdziałać niekontrolowanemu rozlewaniu się zabudowy;

- który zobowiązuje inwestorów do realizacji dodatkowych przedsięwzięć na rzecz gminy przy realizacji nowych przedsięwzięć deweloperskich, mających na celu m.in. ograniczenie rozwoju budownictwa mieszkaniowego bez wystarczającego świadczenia usług.

Ponadto ważnymi rozwiązaniami zawartymi w ustawie dotyczącymi zapobiegania niekontrolowanej suburbanizacji są:

- zdefiniowanie procesu, w którym zainteresowane strony mogą uczestniczyć w opracowywaniu strategii i planów ogólnych w gminach;
- zmiany w przepisach dotyczących procedury, które mają na celu uproszczenie, ujednoczenie i przyspieszenie procesu sporządzania aktów planowania przestrzennego poprzez wprowadzenie trybu uproszczonej procedury planistycznej w konkretnych przypadkach. Ponadto umożliwienie równoczesnego prowadzenia procedur dla różnych aktów oraz ograniczenie konieczności powtarzania konsultacji społecznych;
- zmiany w wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy (decyzja WZ); Dotychczasowy sposób wydawania warunków zabudowy powodował niekontrolowane rozlewanie się zabudowy. Powiązanie decyzji WZ z planem ogólnym gminy będzie przeciwdziałać lokalizowaniu zabudowy poza obszarem zwartej zabudowy, co często wymusza na gminach dodatkowe inwestycje związane z komunikacją czy infrastrukturą techniczną i społeczną. Zgodnie z intencją ustawodawcy z 2003 roku decyzje WZ miały być wykorzystywane sporadycznie, a stały się zjawiskiem powszechnym, powodując chaos przestrzenny. Stąd proponowany przepis o powiązaniu wydawania decyzji WZ z położeniem na obszarze uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy oraz wymogiem zgodności z planem ogólnym w zakresie funkcji zabudowy oraz parametrów i wskaźników urbanistycznych. Dodatkowo nowe decyzje WZ będą ważne przez 5 lat od dnia, w którym staną się prawomocne. Tyle czasu inwestor będzie miał na uzyskanie np. pozwolenia na budowę czy też rozpoczęcie realizacji inwestycji.

Na realizację zadań gmin wynikających z ww. ustawy przeznaczono niemal 200 mln euro z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (w inwestycji A1.3.1 KPO). Nabór wniosków już się rozpoczął. Inwestycje związane z wdrożeniem nowych przepisów w zakresie planowania przestrzennego będą

obejmowały dwa rodzaje działań: współfinansowanie przygotowania dokumentów strategicznych JST oraz system szkoleń dla planistów uczestniczących w zintegrowanym procesie planowania rozwoju gminy. Inwestycja polega na udzieleniu wsparcia dla gmin poprzez współfinansowanie sporządzenia strategii rozwoju, zgodnie z przepisami ustawy o samorządzie gminnym oraz gminnych programów rewitalizacji; planów ogólnych oraz przekształcenia planów miejscowych.

Zgodnie z KPM 2030, sposobem na przeciwdziałanie niekontrolowanej suburbanizacji jest także zacieśnianie współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, tworzącymi obszar funkcjonalny, np. miejski obszar funkcjonalny lub obszar metropolitalny. Dzięki temu koordynacja procesów planowania przestrzennego w poszczególnych gminach staje się łatwiejsza, co pozwala ograniczać negatywne skutki niekontrolowanego rozwoju miast. Na konieczność wspólnego działania samorządów w różnych obszarach wskazuje również raport OECD pt. „Urban-rural linkages in Poland”, przygotowany we współpracy z MFiPR.

Realizując krajową politykę miejską, MFiPR rozpoczęło prace nad propozycjami rozwiązań, które mogłyby ułatwić współpracę jednostek samorządu terytorialnego. W tym obszarze MFiPR współpracuje również z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji. Oba resorty, angażując również przedstawicieli samorządów terytorialnych czy korporacji samorządowych, przygotowują koncepcję uelastyczenia zasad współpracy i poprawy jej efektywności, również w obszarze planowania przestrzennego i ograniczania niekontrolowanej suburbanizacji.

W kontekście suburbanizacji, która ma często podłoże ekonomiczne, w projekcie KPM 2030 wskazuje się także na potrzebę wsparcia i rozwoju różnych form wspomaganego budownictwa mieszkaniowego. Rozwiązania takie będą mogły przyczynić się do racjonalizacji kosztów po stronie samorządów i jednocześnie ograniczać występowanie niekorzystnych zjawisk na terenach podmiejskich jak i na terenie samych miast.

Ponadto MFiPR realizuje projekt Partnerska Inicjatywa Miast będący projektem strategicznym KPM 2030. Projekt PIM polega na wspieraniu procesu wymiany wiedzy oraz wzajemnego uczenia się miast w wybranych obszarach tematycznych powiązanych bezpośrednio z celami KPM 2030 oraz na budowaniu sieci współpracy między miastami. PIM kończy się konkretnymi produktami. Miasta poza nabyciem nowych umiejętności, tworzą tzw. Miejskie Inicjatywy Działania będące mapą drogową do sprostania danemu wyzwaniu lokalnemu. Natomiast na poziomie każdej sieci powstają również tzw. Plany Ulepszeń. Plany Ulepszeń (PU) to rekomendacje wynikające z prac sieci dla usprawnienia danych obszarów legislacji, organizacji czy finansów z poziomu centralnego. Za pośrednictwem PU przekazywana jest wiedza, obserwacje i doświadczenia z poziomu lokalnego dla krajowej polityki miejskiej oraz dla innych polityk sektorowych.

W obecnie realizowanej edycji tego projektu, w ramach trzech nowo powołanych sieci, stworzono Sieć Miasto kompaktowe. Kształtowanie miast kompaktowych jest istotnym narzędziem do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Forma miast (zwartość, rozlanie, wewnętrzne zaplanowanie) przekłada się na każdy aspekt funkcjonowania miasta i jego mieszkańców. W tej sieci 10 miast (Dąbrowa Górnicza, Gdynia, Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia (GZM), Leszno; Łomianki; Stowarzyszenie Metropolia Krakowska, Płock; Włocławek; Zduńska Wola oraz Zielona Góra) będzie pracować nad wprowadzaniem w życie postulatów miasta kompaktowego, co wiąże się ściśle z przeciwdziałaniem rozlewaniu się miast. Zapisy Planu Ulepszeń tej sieci będą zawierać propozycje i rozwiązania, które mogłyby zostać wprowadzone na poziomie krajowym.

Ad pyt. 2: Jakie programy są planowane w ramach polityki regionalnej, aby wspierać zrównoważony rozwój miast i obszarów wiejskich?

Rząd realizuje i planuje szeroką gamę inicjatyw wspierających zrównoważony rozwój miast i obszarów wiejskich w ramach polityki regionalnej. Kluczowym elementem strategii jest wspieranie rozwoju obszarów strategicznej interwencji (OSI), którymi są Polska wschodnia oraz Śląsk, a także miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją, w tym obszary wiejskie, poprzez kompleksowy pakiet działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, aktywizacji społecznej oraz poprawy dostępu do podstawowych usług publicznych. Identyfikowanie potencjałów i barier rozwojowych poszczególnych obszarów metodą przeprowadzanie diagnozy terytorialnej pozwala na lepsze zrozumienie lokalnych kontekstów i wyzwań, z jakimi mierzą się poszczególne OSI. Precyzyjne wyznaczenie OSI oraz ich potrzeb wpływa na tworzenie instrumentów terytorialnych, które są dostosowane do specyficznych potrzeb rozwojowych tych obszarów. Preferencje w programach wsparcia oraz integracja działań w ramach różnorodnych polityk publicznych mają na celu lepsze ukierunkowanie terytorialne interwencji. Istotnym aspektem udzielanego wsparcia jest także inwestowanie w infrastrukturę i usługi publiczne, aby zapewnić mieszkańcom dostęp do podstawowych usług i dóbr, co ma na celu ich włączenie w procesy rozwojowe.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) przewiduje tworzenie mechanizmów wsparcia dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Katalog skierowanych do nich działań pomocowych zawiera m.in. nadanie nowych funkcji zdegradowanym obszarom miejskim, a także włączanie społeczności lokalnych w planowanie i realizację procesu rewitalizacji; budowanie spójnej wizji rozwoju obszaru w oparciu o potrzeby mieszkańców i kapitał przestrzenny; wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, kształcenia i szkolenia zawodowego oraz podnoszenie kompetencji i umiejętności mieszkańców; wsparcie dla tworzenia i rozwoju oferty placówek edukacyjnych oraz wykorzystanie potencjału lokalnych szkół wyższych; pobudzanie aktywności inwestycyjnej; podejmowanie inicjatyw na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska oraz dostosowania obszarów zurbanizowanych do zmian klimatu;

tworzenie i poprawę powiązań funkcjonalnych w miastach i ich otoczeniu czy zapewnienie infrastruktury transportowej łączącej ośrodki miejskie z subregionalnymi i regionalnymi ośrodkami rozwoju. Tworzone są także warunki do dalszego rozwoju konkurencyjnej gospodarki we wschodniej Polsce, poprzez realizację inwestycji strategicznych, takich jak budowa korytarza transportowego Via Carpatia.

Ponadto wśród celów KSRR 2030 stawiamy na zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem oraz współpracy między samorządami. Wzmocnienie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem, zwłaszcza na terenach o nierealizowanym potencjale rozwojowym oraz promowanie współpracy między rządem, samorządem wojewódzkim i lokalnym, a także podmiotami niepublicznymi, jest kluczowe na drodze do zrównoważonego rozwoju. W tym obszarze w latach 2020-2023 realizowany był przez MFIPR projekt pn. Centrum Wsparcia Doradczego (CWD). CWD to nowatorski projekt doradczy o ogromnej skali (ponad 700 JST), którego głównym celem było wspieranie partnerstw gmin i powiatów w skutecznym kreowaniu zrównoważonej polityki rozwoju odpowiadającej na lokalne potrzeby mieszkańców. Poprzez wspieranie idei zintegrowanego planowania strategicznego, CWD realizowało m.in. założenia celu 5 polityki spójności UE w perspektywie 2021-2027 – Europa bliżej obywateli. Od czerwca 2024 do lutego 2025 prowadzona jest zewnętrzna ewaluacja projektu CWD. Jej celem jest uzyskanie obiektywnej oceny efektywności i skuteczności wsparcia doradczego oraz działań na rzecz wzmocnienia kompetencji samorządów lokalnych w ramach projektu, a także ocena ogólnego podejścia do wzmocnienia modelu współpracy partnerstw JST. Planowane jest wypracowanie systemowego modelu wsparcia współpracy partnerstw JST, który będzie realizowany jako kilkuletni projekt, bazując na rekomendacjach wynikających z tej ewaluacji.

Realizacja zintegrowanych interwencji wykorzystujących miejscowe zasoby i potencjały poszczególnych terytoriów ma na celu dostarczanie odpowiednich impulsów dla zainicjowania trwałego wzrostu i tworzenia miejsc pracy. Podejmowane działania mają na celu zmniejszenie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych terytoriów w Polsce, zarówno miejskich, jak i wiejskich, poprzez wsparcie obszarów o mniej korzystnych uwarunkowaniach rozwojowych, zmagających się z trudnościami adaptacyjnymi i restrukturyzacyjnymi, zarówno na poziomie lokalnym, jak i ponadlokalnym. Strategia rządu zakłada większe niż dotychczas wykorzystywanie potencjału sieci osadniczej, która obejmuje ośrodki różnej wielkości, znaczenia i pełnionych funkcji, łącznie z regularną strukturą polskich miast, sprzyjającą procesom społeczno-gospodarczej konwergencji w całym kraju.

W ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027 (FERS) rząd realizuje jedną z kluczowych inicjatyw, jaką są Kluby Rozwoju Cyfrowego. Mają to być ośrodki aktywizacji cyfrowej lokalnej społeczności (w szczególności osób dorosłych), tworzone przez gminy. Celem

funkcjonowania Klubów będzie rozwijanie świadomości i chęci wejścia w „świat cyfrowy”, korzystania z komputera i Internetu, a także pomoc w nabywaniu umiejętności, aby robić to w sposób bezpieczny. Edukatorzy, zatrudnieni w Klubach, będą udzielali doraźnych porad, dotyczących zgłaszanych problemów i potrzeb (np. jak wysłać pismo do urzędu przez ePUAP czy skorzystać z e-recepty), a także będą prowadzili szkolenia w zakresie podstawowych umiejętności cyfrowych. Szczególny nacisk edukatorzy będą kładli na wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym – czyli m.in. mieszkańców obszarów wiejskich, osób starszych czy osób z niepełnosprawnościami lub szczególnymi potrzebami. Podniesienie poziomu kompetencji cyfrowych w społeczeństwie będzie skutkowało m.in. lepszym dostępem do różnego rodzaju e-usług (np. możliwość załatwienia sprawy urzędowej przez Internet, bez konieczności dotarcia do urzędu), dalszego kształcenia (dzięki możliwości skorzystania z dostępnych na rynku szkoleń on-line), a także otworzy lepsze możliwości zatrudnienia (kompetencje cyfrowe w wielu zawodach są niezbędne).

Ad pyt. 3: Jakie środki zostaną przeznaczone na przeciwdziałanie "wymywaniu" zasobów kapitału ludzkiego z regionów dotkniętych tym zjawiskiem?

Ad pyt. 6: Jakie programy są planowane w celu wspierania lokalnych gospodarek w regionach dotkniętych negatywnymi zmianami demograficznymi?

Ad pyt. 7: Jakie działania są podejmowane w celu zwiększenia atrakcyjności zamieszkiwania w regionach dotkniętych suburbanizacją i depopulacją?

W celu przeciwdziałania "wymywaniu" zasobów kapitału ludzkiego z regionów dotkniętych tym zjawiskiem polityka regionalna rządu wspiera przedsięwzięcia mające na celu zatrzymanie procesów migracyjnych wykształconych i przedsiębiorczych osób z lokalnych rynków pracy oraz zachęcanie do powrotu wykształconych mieszkańców, którzy wyemigrowali. Wsparcie obejmuje rozwój instrumentów integracyjnych, takich jak zakładanie działalności gospodarczej, uznawanie kwalifikacji oraz doradztwo zawodowe. Przedmiotowe działania pomocowe realizowane będą ze szczególnym uwzględnieniem osób powracających do kraju z zagranicy.

Konkretne działania mające przeciwdziałać przedmiotowemu zjawisku są realizowane m.in. w ramach Polskiego Funduszu Rozwoju (PFR). PFR to grupa instytucji finansowych i doradczych dla przedsiębiorców, samorządów i osób prywatnych. Jego oferta obejmuje pakiety usług finansowych i pozafinansowych, umożliwiających tworzenie kompletnego rynku pozyskiwania kapitału i instrumentów wzrostu na każdym etapie rozwoju wspieranego przedsięwzięcia. Fundusz oferuje różnorodne instrumenty wsparcia finansowego i doradczego dla przedsiębiorców, samorządów oraz osób prywatnych. W ramach tego funduszu realizowane są inicjatywy takie jak gwarancje de minimis dla małych i średnich przedsiębiorstw czy program Start in Poland, wspierający młode, innowacyjne firmy, lokalizujące swój biznes w Polsce na różnych etapach ich rozwoju, podczas gdy w ofercie dla samorządów i sektora publicznego znajdują się m.in.

finansowanie infrastruktury i finansowanie mieszkalnictwa oraz obsługa inwestorów celem napędzania rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i poprawy atrakcyjności inwestycyjnej regionów.

Warto wspomnieć również o programie Mieszkanie na Start, który stanowi pomoc finansową w utrzymaniu wynajmowanych mieszkań przez długi czas w połączeniu z szeroką ofertą dostępnych mieszkań na wynajem na rynku komercyjnym dla osób o umiarkowanych i niższych dochodach, w tym dla ludzi młodych celem przyciągania ich z powrotem do kraju i zapobiegania ich dalszej emigracji.

Co więcej, jedną z realizowanych w ramach programu krajowego Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) inicjatyw będzie projekt dotyczący wypracowania rozwiązań służących przeciwdziałaniu migracji osób młodych z terenów dotkniętych depopulacją. Za realizację tego projektu będzie odpowiadało Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Celem głównym projektu jest wypracowanie rozwiązań programowych (systemowych) i legislacyjnych, w tym instrumentów rynku pracy, a także stworzenie systemu zachęt skierowanego do osób młodych, do pozostawania na terenach dotkniętych depopulacją. Wypracowanie rozwiązań odbędzie się na podstawie wyników diagnozy przyczyn migracji osób młodych z tych terenów uwzględniającej czynniki, które mogą wpłynąć na chęć pozostania, powrotu lub napływu na te tereny. Wypracowane w projekcie rozwiązania mają stać się podstawą do określenia kierunków działań dla przedstawicieli administracji rządowej do przeprowadzenia zmian systemowych w politykach publicznych na szczeblu centralnym, w celu zmniejszenia skali migracji osób młodych z terenów dotkniętych depopulacją. Na realizację tego projektu przeznaczono 7 mln PLN ze środków EFS+ i będzie on realizowany w latach 2024-2027.

Z perspektywy polityki rozwojowej rządu kluczowe dla łagodzenia skutków negatywnych zmian demograficznych w regionach jest wsparcie obszarów objętych OSI. W ramach ich wsparcia przewidziano szereg działań, które mają poprawić warunki życia i gospodarki w tych regionach. Programy wsparcia obejmują zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i działania zmierzające do poprawy dostępności usług publicznych, edukacji oraz rynku pracy. Podkreślić należy konieczność skoncentrowania zasobów i działań na najbardziej potrzebujących obszarach, co ma umożliwić skuteczne rozwiązywanie problemów rozwojowych oraz wykorzystywanie lokalnych potencjałów. Działania ukierunkowane na OSI są integralną częścią polityki regionalnej, której celem jest zrównoważony rozwój terytorialny kraju. Wsparcie dla OSI obejmuje także współpracę międzyregionalną oraz wsparcie doradcze dla samorządów lokalnych w zakresie organizacji procesów współpracy i strategicznego planowania. Dzięki temu możliwe będzie bardziej efektywne wykorzystanie zasobów oraz zwiększenie konkurencyjności lokalnych gospodarek.

Ponadto, ze środków europejskich podejmowane są działania w zakresie wsparcia i rozwoju systemu opieki nad dziećmi do lat 3. Przykładem takich

działań jest realizowany w perspektywie finansowej 2021-2027 program Aktywny Maluch (wcześniej: Maluch+). Program łączy w sobie dofinansowanie krajowe ze środkami z EFS+ w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) oraz środkami z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO). Na ten cel przeznaczono środki w wysokości blisko 6,5 mld zł, co pozwoli na stworzenie ponad 102 tys. nowych miejsc opieki nad najmłodszymi dziećmi. Realizacja programu opiera się o wspólne zasady i uproszczoną formę aplikowania o środki. Preferencje w pozyskaniu środków mają gminy, w szczególności te, na terenie których nie funkcjonuje żadna instytucja opieki nad dziećmi do lat 3 (tzw. białe plamy). Aby dodatkowo zachęcić samorządy do udziału w tym programie, w FERS przy tej interwencji wykorzystuje się rozliczenie oparte o finansowanie niepowiązane z kosztami (FNLC). Ze środków KPO finansowane są działania inwestycyjne dot. tworzenia nowych miejsc opieki (m.in. budowa lub remont budynków). Z EFS+ finansowane będą z kolei działania dot. utworzenia i funkcjonowania miejsc opieki w początkowym okresie (tj. przez pierwsze 36 miesięcy).

Ad pyt. 5: Jakie działania podejmuje rząd w celu poprawy dostępności usług publicznych na obszarach wiejskich, które są dotknięte zmianami demograficznymi?

Ze środków EFS+ w programach regionalnych realizowane są działania zapewniające osobom potrzebującym wsparcie w codziennym funkcjonowaniu, w tym w szczególności osobom starszym, usługi społeczne. Jest to przede wszystkim szereg usług świadczonych w domach lub w niewielkich, wyspecjalizowanych placówkach (zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji). Zapewnia im to niezbędną opiekę i wsparcie, przy jednoczesnym odciążeniu rodziny. Katalog form wsparcia różni się nieznacznie w zależności od zapisów programowych danego regionu i obejmuje między innymi usługi opiekuńcze, usługi asystenckie dla osób z niepełnosprawnościami, usługi w ośrodkach wsparcia, usługi w rodzinnych domach pomocy, kluby seniora czy usługi świadczone w mieszkaniach wspomaganych. W programach regionalnych realizowane są również projekty mające na celu rozwój Centrów Usług Społecznych (CUS) oraz świadczonych przez nie usług. Placówki te zapewniają integrację i koordynację usług umożliwiając połączenie informacji o usługach i dostępnym wsparciu w tak zwanym jednym okienku. Dzięki rozwojowi CUS, w gminach, które zdecydują się na ich utworzenie, mieszkańcy, a przede wszystkim seniorzy będący jedną z grup najczęściej korzystających z usług, uzyskają lepszy dostęp do wsparcia. Dodatkowo, na obszarach wiejskich realizowane mogą być także usługi w ramach gospodarstw opiekuńczych. Ideą tych gospodarstw jest stworzenie na terenach wiejskich miejsc, w których m.in. osoby starsze mają zapewnione usługi opiekuńcze, aktywnie spędzą czas wolny i w którym otrzymają wsparcie umożliwiające integrację społeczną.

W obszarze ochrony zdrowia w ramach interwencji EFS+ w programach regionalnych przewidziano realizację programów zdrowotnych dotyczących

profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu. Są one ukierunkowane w pierwszej kolejności na grupy szczególnie wrażliwe, które mogą mieć problem z uczestnictwem w tym programie i skorzystaniem m.in. z badań przesiewowych – a takimi są mieszkańcy obszarów wiejskich. Podejmowane są również działania mające na celu pomoc tym grupom w skorzystaniu ze wsparcia, m.in. obejmujące ukierunkowane informacje, transport, reorganizację godzin pracy, mobilne usługi w zakresie badań przesiewowych i im podobnych.

Dodatkowo, obecnie na poziomie ogólnopolskim realizowany jest projekt Ministerstwa Zdrowia dotyczący określenia podstawowych regionów zabezpieczenia. Celem głównym tego projektu jest wypracowanie, przetestowanie i ostateczne określenie podstawowych regionów zabezpieczenia, tworzących warunki umożliwiające zwiększenie dostępności do świadczeń zdrowotnych przy uwzględnieniu m.in. zmian epidemiologicznych i demograficznych zachodzących na danym obszarze.

Innowacyjnym narzędziem wsparcia wprowadzonym w programie FERS jest tzw. „premia społeczna” dla JST – czyli częściowa dopłata do kosztów realizacji usług społecznych, które samorzady zdecydowały się zlecić podmiotom ekonomii społecznej. Chcemy by pomógł on samorządom nawiązywać współpracę z podmiotami ekonomii społecznej oraz wspierał tworzenie rynku dla tych podmiotów w sektorze ekonomii społecznej. Na te działania przeznaczamy w ramach FERS 300 mln zł. W najbliższym czasie zostanie ogłoszony przez Fundację Fundusz Współpracy pierwszy nabór dla JST, w którym zaplanowano specjalne preferencje dla małych JST oraz miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze lub na obszarów zagrożonym trwałą marginalizacją

Ad pyt. 8: Jak rząd planuje monitorować i oceniać skuteczność wdrażanych działań przeciwdziałających niekontrolowanej suburbanizacji i negatywnym skutkom demograficznym na strukturę gospodarki?

Podejmowane działania w obszarze przeciwdziałania niekontrolowanej suburbanizacji i negatywnym skutkom demograficznym na strukturę gospodarki monitorowane są w ramach szerszego systemu monitorowania polityk publicznych, w tym polityki rozwoju w Polsce. Szczególnie istotne w tym względzie jest monitorowanie realizacji KSRR, za które odpowiada MFiPR.

Co roku w ramach monitorowania KSRR przygotowywane są raporty dotyczące rozwoju regionalnego Polski. Koordynację nad ich sporządzaniem prowadzi Krajowe Obserwatorium Terytorialne działające w MFiPR. Raporty te zawierają analizy zmian w sytuacji społeczno-gospodarczej kraju i regionów, oceny wdrażania strategii oraz wnioski i rekomendacje, dostarczając informacji o kluczowych wyzwaniach rozwojowych regionów. Część raportu o charakterze analityczno-diagnostycznym, w której analizowane są istotne zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, regionów, miast oraz strategicznych obszarów interwencji wskazanych w KSRR w porównaniu do lat poprzednich, przygotowuje Główny Urząd Statystyczny.

Z poważaniem

Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz

/podpisano elektronicznie/